

סוטה לה

משה שווערד

1. מהרש"א על סוטה דף לה/א

גמ' וילכו ויבואו כו' אף הליכה בעצה כו'. גם לפי הדרש כלם אנשים גו' דבתחלה אנשים כשרים היו היינו בשעה שנבחרו אבל בהליכתן בעצה רעה היו וק"ל:

2. ספר ילקוט ישעיהו

ובאמרי אמת (ליקוטים) כתב: קשה הלא כ' כולם אנשים ואי' באותה שעה כשרים היו, א"א השפ"א ז"ל פי' דה"ק מה ביאתם למדבר היתה בעצה רעה אף הליכתם מא"י בעצה רעה היתה, שבכל הדרך היו בעצה רעה, ול"נ לתרץ דאי' בקידושין מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה וכו' מחשבה שעושה פרי הקב"ה מצרפה למעשה, א"כ בשעה שנבחרו לשליחותם והיה חטאם רק במחשבה כשרין היו, אבל אחר שעשו המעשה שוב נדונו גם על המחשבה שמקודם לכך הקיש הליכה לביאה, ע"כ.

3. מהרש"א על סוטה דף לה/א

ריש קטיעא ימלל כו'. עי' פרש"י לפי שלא היה לו בן והוא דחוק דלפי שנותיו של יהושע שחי ק"י שנים לא היה לו ליהושע רק מ"ב שנים בזמן המרגלים והיה ראוי להוליד בנים ובני בנים ... ונראה לפי מה שאמרנו לעיל דיהושע לא היה שלוח בצווי הש"י וע"כ הוסיף לו משה יו"ד להבדילו מעצת המרגלים ע"ז לגלגו הם עליו וא"ל דרישא של שמך שהיא היו"ד היא קטיעא משמותך ואתה כאחד מאתנו שלא נתמנה מפי הש"י רק מפי הנשיא שלו

4. מרומי שדה מסכת סוטה דף לה עמוד א

דין ריש קטיעא ימלל. נראה דמשום שידוע היה דמשה מת ויהושע מכניס ישראל לארץ, וכ"ז שהיו במדבר היה יהושע מנהיג קטן כמו נשיא שבט, ואח"כ בבואם לארץ יהיה ראש גדול. וחשדו אותו שמשו"ה מכחיש במ כדי להיות ראש עליהם, וכי כעת הוא בעצמו כריש קטיעא. והיינו שנשתבח כלב באותו מעשה יותר מיהושע, משום דיהושע היה חשוד שלכבוד עצמו הוא דורש:

5. ספר שערים מציוונים בהלכה

חשוד דלכבוד עצמו הוא דורש. ושמעתי עוד טעם עפ"י מה שפרש"י עה"כ (לך יב-א) "אשר אראך" כאן אי אתה זוכה לבנים, אבל בא"י תזכה לבנים, וזהו שאמרו ליהושע ראש קטיעא ימלל, מפני שאין לו בנים לכן הוא רוצה ליכנס לארץ כדי לזכות לבנים.

6. ספר ילקוט ישעיהו

אמר זהו הוציאנו ממצרים וכו'. וק"ל דמיד שאמר הוציאנו ממצרים דהתחיל בשבח, ה"ל להשתקו מיד ולמה הניחוהו לסיים יתר דבריו, ואפשר דהוציאנו ממצרים חשבוהו לגנותי' ע"ד שאמרו דתן ואבירם [בפ' קרח] המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש, וכאשר אמר וקרע לנו את היס, אפשר דדרשוהו ג"כ לגנאי ע"ד דאיתא במדרש בשלח פכ"ד בהא דוימרו על ים בים סוף דהוי כמין טיט שנא' דרכת בים סוסיך חמר מים רבים, והי' אומר ראובן לשמעון במצרים בטיט ובים בטיט ע"ש, והיינו וקרע לנו את

הים לילך בטיט, והאכילנו את המן, ג"כ יש לפרשו לגנאי וכדאמרו [בפ' חקת] ונפשינו קצה בלחם הקלקל, עד שסיים אם יאמר עשו סולמות וכו', נתברר להם דכל הקודם בשבחיה דמשה משתעי. (תורת הקנאות).

7. ספר איזהו מקומן

✓ והנה בכ"ב שם (טו.) איכא מ"ד דאיוב לא היה ולא נברא אלא משל היה. וביאר הגר"א (סוג' פנינים משולחן הגר"א ממדנר יד. ט.) דלא בא לחלוק על כל הסוגיא דהתם ודהכא, אלא שבאמת היה איוב גדול מאד כדכתיב (איז. א. טז.) "כי אין כמוהו בכל הארץ איש תם וישר וירא אלוקים וסר מרע", ולכך נתרעם על היסורין כי ידע שלא חטא כלל, אבל אחר שהוכיח לו הקב"ה ששפט אותו בצדק ומשפט הקריב קרבנות והודה שצעק חנם והצדיק דרכי ה', וזו כוונת תו"ל שלא היה ולא נברא ר"ל שלא היה רק בעבור שיקחו ממנו משל ודוגמא שלא להרהר אחר מעשי ה'. [לכאורה דלא כדברי תוס' כ"ב סוף טו.].

ואיכא דאמרי איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא - א] פו' הם לא ידעו שאיוב מת, וכיון שראו דכולי עלמא עשו הספד חשבו שרבים מתים שם וארץ אוכלת יושביה היא - מהרש"א ח"א.

ב] בכ"ב טו: פליגי תנאי טובא אימתי היה איוב. וסוגיא דהכא ע"כ סברה כדעת רבא (ס' טו.) דאיוב בימי מרגלים היה. ובנתיבות הקודש תמה כיצד האמורא רבא פליגי על כל התנאים. וגם תמה שלא הביא רבא מימרא דהכא לסייע לדבריו.

8. ספר איזהו מקומן

ב] בתענית כט. אמר ר"י אם הוי התם הייתי קובעו לצום בעשירי. ותמה מהרש"א שם איך אמר הכי והלא איתא בסוגיין דהקב"ה קבע תשעה באב לבכיה לדורות - עי' בדבריו. ועי' שפ"א שם, ובפרדס יוסף החדש (פרי' שלח אות ז"א).

9. שפת אמת מסכת סוטה דף לה עמוד א

ובאמת נראה עוד, דעיקר הכוונה היא על שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כמו שסידר התנא במשנה [תענית כ"ו ע"ב] בת"ב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, שזה ה' תחלת הסיבה שכל החורבן ה' עי"ז, **שאילו ה' מרע"ה נכנס עם בני"י לא"י, ה' ביהמ"ק קיים לעד**, מיהו לפי' התוס' [שם] דבת"ב עצמו חזרו המרגלים, לכאורה תמוה, דא"כ לא נגזר בת"ב שלא יכנסו, דלמחר ה' אותו הגזירה, וצריכין לומר דבשעת הבכ"י של חנם נגזר עליהם בשמים כן והקב"ה אמרו למרע"ה למחר, ולהכי מייתי הגמ' האי דרשה דבכ"י של חנם כנ"ל. (שפ"א תענית כ"ט ע"א)

10. ספר איזהו מקומן

והראה דמפורש בתהילים (קו. כד.) דעיקר גזירת הגלות וחורבן ביהמ"ק בא מפני חטא המרגלים, ועי"ש בהרחבה. וראה עוד בחי' מן רי"ז הלוי עה"ת (פרי' שלח סוד"ה וכל). מיהו בעיון יעקב על ע"י נקט בפשיטות שעונש הגלות עיקרו היה מחמת שאר עונות המפורשים בש"ס, אלא שנקבע לאותו לילה משום שהיה עת מזומנת לרעה, ותולין הקלקלה במקולקל. וראה עוד בפרדס יוסף הנ"ל.

ג] בספר מאורי המועדים (עמ' קע"ב) ובחי' הגרי"ז הביאו שנסתפק מן הגרי"ז האם עיקר גזירת החורבן היתה בגלל העבירות המבוארות בש"ס אלא שהוקבע זמנו לתשעה באב מפני בכיית דור המדבר, או שכל עיקר גזירת החורבן היה שורשו מפני חטא המרגלים.

11. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף לה/א

שם מלמד שנשתרכב לשונם ונפל על טבורם. נ"ל בס"ד, **מה שנענשו עונש כזה, הוא מדה כנגד מדה, שהם דברו בלשונם סרה על ארץ ישראל, שהיא טבור העולם, כי ירושלם היא אמצע הישוב**, כפי מעלות השמש, **גם עוד ארז"ל העולם מן האמצע נברא, שהתחילה הבריאה מן מקום אבן השתיה שהוא בית קדש קדשים, לכך נפל לשונם על טבורם.**

12. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף לה/א

שם נשא הארון את נושאו, ועבר. קשה למה לא עבר הארון בחרבה בעוד הירדן בקוע, קודם שישובו מי הירדן למקומם. ונ"ל בס"ד כי רצה השי"ת לפרסם בזה כח קדושת הארון שהוא נושא את נושאו, שבתחלה לא היה נודע וניכר שהוא נושא את נושאו, אלא רק להנושאים אותו, אבל לאחרים לא היה ניכר ולא נרגש דבר, ועתה רצה שיהיו הכל יודעים זה, לכך חזרו מי הירדן למקומם, ונעשה הירדן מלא על כל גדותיו, ונשא הארון את נושאו, ועבר על פני המים, כאלו הם הולכים על גבי קרקע, ואיך אפשר זה, אלא מוכרת שהיה הארון נושא אותם, כאדם התופס חפץ או תינוק בידו ומעבירו על פני המים, ובה הכל ידעו וראו בעיניהם קדושת הארון שהוא נושא את נושאו

13. ספר איזהו מקומן

א"ר יוחנן עזאב בא לעזה"ב וכו' - מהרש"א ח"א תמה מאי ס"ד שלא יבוא לעזה"ב כשכיל ששגג לאחוז בארון, ואי נימא דר' יוחנן הוא דסבר משום שעשה צרכיו בפניו, הו"ל למימר תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר הכי ממימרא דיליה שהוצרך לדרוש שבא לעזה"ב, אך הביא דבילקוט לא גרסינן בהאי מימרא "א"ר יוחנן" ולפי"ז ניחא דבאמת אתיא כמ"ד שעשה צרכיו בפניו ומ"מ לא מצינו למיפשט מי אמר כן. וראה עוד מש"כ בתורת הקנאות, ובעץ יוסף על ע"י, ובשיעורי הגרי"מ פיינשטיין (אמת פ"ח).

14. מהרש"א על סוטה דף לה/א

מפני שקרא לד"ת זמירות כו'. כי הזמר הוא בפיו של אדם לפי שעה אבל דברי תורה הם צריכין תמידית שלא ימושו מפיו כדי שלא ישתכחו ממנו ועד"ז אמרו גמרא גמור זמורתא תהא. ומייתי מקרא התעיף עיניך בו גו'. דאיירי בד"ת דכתיב לעיל מיניה מבינתך חדל דהיינו על בינתך אל תשען שאי אתה צריך לחזור אחריה כי התעיף עיניך גו' כי בקל תבא לידי שכחה וק"ל:

15. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף לה/א

שם מפני שקרא לדברי תורה זמירות. קשא איך סלקא דעתיה לקרותם זמירות, ונ"ל בעסק התורה יש שני מיני תועלת, האחד הוא שעל ידי למודו ידע איך יעבוד את השי"ת, ואת הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, והשני שעל ידי עסק התורה מזמר עריצים, ומכרית חוהים וקוצים, הסוכבים שושנה העליונה, כי לכן התורה נקראת חרב, דכתיב [תהלים קמ"ט ו'] רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, ודוד המלך ע"ה אמר זמירות היו לי חוקיך כונתו על זה התועלת, וקפיד עליה רחמנא, כי עסק התורה יש בו תועלת אחרת גדולה יותר, שיוכל האדם לכוין הלכה למעשה, ולא יכשל בדבר איסור, ואיך אתה לא זכרת אלא רק תועלת זו של זימור עריצים, וזהו דברי תורה שכתוב בהם [משלי כ"ג ה'] התעיף עיניך בו ואיננו, כלומר שצריך לה האדם מאד לענין מעשה שידע האסור והמוותר, ואם לא יעסוק בה יכשל בכמה איסורין, ולא ידע לקיים המצות, אתה קורא אותם זמירות, כאלו אין בהם אלא רק תועלת זו, של זימור עריצים בלבד. [בזה] פרשתי בס"ד במקום אחר, מה שאמרו בגמרא בכמה דוכתי גמור זמרתא תהא, פירוש אפילו אינו יוצא בזה לימוד להלכה למעשה, עם כל זה זמרתא תהא, יש בזה תועלת לזמר עריצים:

16. ספר שערים מציונים בהלכה

ועי' בשו"ת מהר"י (סי' קצא) שכתב בזה"ל, ואל יזלזלו בהפסוקים, דמשו"ה קרוים מזמורים מלשון (בהר כה-ד) "לא תזמור", כלומר זמירת המקטריגים, וכתיב "זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי", ומשו"ה תקנו לומר בכל ימות השנה קודם התפלה עכ"ל. והגרי"י ענגיל הקשה, אי"כ אמאי נענש דוד דקרא לד"ת זמירות, שהכוונה שהם מכריתים המקטריגים וכדברי המהר"י, ואולי גם ע"ז נענש דמשמע דד"ת יש בהם רק כח ביעור הרע, ולא השתלמות ותועלת בטוב עצמו.

17. מהרש"א על סוטה דף לה/א

משום דראו ויך גו' וכו' פרש"י לא בטלו כו'. והאי ראו לשון בזיון כמו אל תראוני כו' עכ"ל. והוא דחוק ונראה לפרש ע"פ מדרש ילקוט כיון שראו היה להם ליטול את בגדיהם ולהניח על פניהם וליפול לפניו שעה או ב' וג' עד שיתכסה הארון של מלך מלכי המלכים הקב"ה והם לא עשו כן אלא כשראו היו שוחקים זקופים ומרקדים ומדברים דברים יתירים שנאמר ובית שמש קוצרים גו' ע"ש באורד והיינו דאמר שראו הארון בדרך קוצרים ומשתחיים ולא נפלו על פניהם שלא לראותו דרך חרדה ויראה אבל עמדו זקופים וראו ושמחו כמפורש בסוף המקרא וישמחו לראות דהיינו דרך קלות ראש ולא בדרך גילה ברעדה במקו' גילה שם תהא רעדה.

18. מהרש"א על סוטה דף לה/ב

נמצאת אתה אומר ג' מיני אבנים היו א' שהקים משה כו'...הכוונה בו ידוע כמ"ש בעל העקרים באמונתנו שלשה הם העיקרים ויסודי האמונה והם תורה מן השמים ומציאתו ית' ב"ה המחדש עולמו ושכר ועונש והאבן הוא רמז בכ"מ על היסוד ועיקר כמו אבן פנה משם רועה אבן גו' וקאמר ג' מיני אבנים לרמז על הג' יסודי האמונה אבנים של משה לרמז על יסוד התורה שנכתב עליהן מפי משה שהורידה משמים ובאותם שבגלגל והן עצמן שכנו מהן מזבח בהר עיבל אשר שם נאמרו הקללות והברכות שהם השכר והעונש בקיום התורה ובהעברת התורה שנכתבה עליהן ואתן שהקים בתוך הירדן להורות על מציאתו ויכלתו לחדש עולם באות אשר נכרתו מי הירדן מפני ארון גו' וק"ל:

19. רש"י על דברים פרק כז פסוק ב

(ב) והקמות לך - בירדן ואחר כך תוציאו משם אחרות ותבנו מהן מזבח בהר עיבל נמצאת אתה אומר ג' מיני אבנים היו שנים עשר בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עיבל כדאיתא במסכת סוטה:

20. מהרש"א על סוטה דף לה/ב

שהקים בגלגל כו'...ודברי רש"י בחומש תמוהין בזה שכתב נמצאת אתה אומר ג' מיני אבנים היו בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עיבל כדאיתא במסכת סוטה עכ"ל וזה אינו דהיינו של עיבל היינו של גלגל אלא דג' מיני אבנים האמור בשמעתין היינו עם אבנים של משה וכבר כתב הרא"ם דצ"ע:

21. ספר איזהו מקומן

ואחד שהקים יהושע בתוך הירדן -
בירושלמי המובא בתוס' (ד"ה
סלסה) מבואר שהאבנים שהקים יהושע בירדן
תחת כפות רגלי הכהנים נשארו משוקעות
שם במים.

22. ספר איזהו מקומן

הרעק"א דייק מזה אדרבה דמוכת שכיסוי
בסיד לא חשיב מחיקה, ע"ש.
ובפוסקים דנו רבות האם להוכיח מסוגיין
היתר כגון לסיד ביהכנ"ס שמצוייר על
קירותיו שמות - יעוי' בשו"ת מעיל צדקה
(סי' כ"ג), ובשו"ת פנים מאירות (ח"א סי'
ואחר כך סדו אותן בסיד - א] בשו"ת
רעק"א (ח"ג סי' ט"ו) הביא קושית
ספר בית הלל איך סדו הסיד על הכתב הרי
הוי מחיקה דשמות שאינם נמחקים. ברם

23. ספר איזהו מקומן

עוד כתב מהרצ"ח דרוקא נקט "אומות של
אותו זמן", שלהם בדוקא הותר כדפירש"י
שלא יהא להם פתחון פה לומר לא היה לנו
מהיכן ללמוד. [מיהו בהגהות וציונים
מהדורת עוז והדר כתבו דתיבות "של אותו
זמן" ליתא בדפוסים ראשונים, והוא הוספת
הצנזור, וגם מה דאיתא ברש"י "אומות
העולם העתיקות" הוא מהצנזור.]

24. ספר איזהו מקומן

שהיה להם ללמוד ולא למדו - מדברי תוס'
(ד"ה ועל) מוכח שהבינו שהיה להם ללמוד כל התורה, ולכך הקשו דאמרינן בע"ז דיש להם פתחון פה אמאי לא כפו עליהם הר כגיגית. אמנם בחי' הגרי"ז הביאו מספר מעשי חייא שפירש עפ"י דברי הרמב"ם (סוף"ח דמלכים) ד"ל דמיירי הכא לענין ז' מצות בני נח, וכתובת התורה על האבנים היתה כדי שילמדו ז' המצות שנצטוו בהן, ומה שהוצרכו לכתוב כל התורה על האבנים הוא שאם ירצו להתגייר ידעו את התורה, אבל עונשם הוא רק על ז' המצות, והסכים לזה הגרי"ז.

ובהערה שם הוסיפו דברמב"ן עה"ת (דנריס כ. י.) וברא"ם שם גם מתבאר דסוגיא דהכא מיירי לענין קבלת ז' מצות בני נח, וכן מתבאר מדברי הרמב"ם וראב"ד פ"ו דמלכים.

25. ספר איזהו מקומן

כתבו כל התורה על האבנים וכבר ראו כל האומות פסוק זה בכלל דברי התורה. והביא מזה ראיה לשיטת הראשונים שלא כתבו כל התורה על האבנים אלא רק מנין המצות [ע"י בדברינו במתני' לעיל לב. ד"ה ובנו את המזבח, אות ב].

וראה עוד מש"כ תורת הקנאות בישוב קושיא זו. וע"ע חזו"א (סי' קמ"א, מס' סוטה, לדף לט: סק"ג).

וכתבו להן למטה למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות וגו' - מנחת קנאות תמה למה הוצרכו לכתוב זאת למטה, הלא

26. ספר איזהו מקומן

הא למדת שאם היו חוזרין בתשובה היו מקבלין אותן - א] לדעת רש"י קאי רק על ז' אומות הנמצאות חוץ לא"י ואלבא דר"ש. ותוס' נקטו שאף האומות שבא"י היו מקבלין אם חזרו בתשובה קודם שהתחילו כמלחמה [ור' יהודה נמי מודה לזה]. ודעת תוס' גיטין מו. דאף לאחר שנכנסו לארץ אם חוזרין בתשובה ומתגיירין מקבלין אותן, וכן דעת הרמב"ם (פ"ו דמלכים) והרמב"ן עה"ת (דנריס כ. י.). ולדעת החזו"א יש לפרש אף פירש"י כתוס' - ע"י בהרחבה בדברינו על תוד"ה לרבות.

✓ ב] לדעת ר' יהודה התולק וסובר שנצטוו להחרים כל הז' אומות ואף אלו הנמצאים חוץ לא"י - הקשו תוס' שאנן ותוס' הרא"ש א"כ למאי איצטריך קרא "לא תחתן במ" דהרי אסור אף להחיות נשמה, ותירצו כגון אלו שלא היו יכולין להחריםם וכגון הגרגשי שפנה והלך לו.

שני אופנים של נסים

מצינו ב' גורי נסים בהנהגת השי"ת עם ישראל. כשעברו בני ישראל את הירדן נאמר ביהושע (ג, טו) "וכבוא נושאי הארון עד הירדן ורגלי הכהנים נושאי הארון נטבלו בקצה וכו' ועמדו המים וכו' כמו נד אחד וכו' והעם עובר נגד יריחו" וגר', ובפסוק י"ח: "ויהי בעלות הכהנים וכו' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה, שבו מי הירדן למקומם" וגר', עי"ש. ופירשו חז"ל, מובא ברש"י, שכיון שנאמר "ויעלו מהירדן" ולא "ויעברו", משמע שהכהנים חזרו לאחוריהם ושבו מי הירדן למקומם, ונשארו ישראל מצד אחד, והכהנים מצד שני, ונשא הארון את נושאי לצד השני, ועל זה נענש עוזא כשאתו בארון הקודש, נושאי נשא, עצמו לא כל שכן (רש"י שם). והקשה הרד"ק, למה הוצרך לנס זה וגדול מהראשון, כיון שהיה אפשר לעבור בחרבה, ומדוע לא הוזכר נס זה בקרא.

אמנם הענין הוא, שיש שתי הנהגות של ניסים עם כלל ישראל. יש הנהגה של דחיית הטבע, כקריעת ים סוף ויבוש הירדן, שהוצרכו ישראל ללמוד בחינת דחיית כוחות הגשם מפני רצונו ית'. ויש הנהגה שהיא למעלה מהטבע, היי' שכל הגבלות הגשמיות מתבטלות, ואין צריך לדחיית הטבע, בדרך זו גם נעשים הניסים כענין דברים שפועלים ע"י הזכרת שם, כפי שמוזכר בחז"ל כמה פעמים "אמר שם" וכו' היי' הם נפעלים מתוך דרגת דבקות עליונה כרוחניות ע"י הבנת והשגת תוכן השם, כלפי דבקות זו אין חלים כל הגבלות הגשם, וכמרע"ה שם' יום לחם לא אכל ומים לא שתה היינו שכל הגבלות

הגשם שמוגבל בהם הגוף, בטלו אצלו בדבקותו במדרגה השמימית ולא הוצרך כלל לחם ומים וכן הוא ענין קפיצת הדרך שבטלים כל הגבלות מרחק ומקום כלפי רוחניות, כמו שמצינו אצל יעקב אע"ה שהי' בחרן, ואמר "אפשר שעברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתי למיהדר וכו' וקפצה לו הדרך (רש"י בראשית כת, יו) שכלפי דבקות יעאע"ה בטלו כל הגבלות הגשם, וכיון שהרגיש שלצורך דבקותו צריך להתפלל במקום שהתפללו אבותיו – מיד קפצה לו הדרך, סי' שנמצא מעצמו – בלא שנראה אותו הולך או טס – במקום שהיה צריך להמצא בהר המוריה.

הארון והלוחות היו בבחינת למעלה מהטבע, כדאיתא בחז"ל (בבא בתרא צט.) "מקום הארון אינו מהמדה", שאין הארון חופס מקום בקה"ק כי הוא למעלה מהגבלת מקום, כמו כן אין צריך ליבוש הירדן כדי שיעבור הארון, אלא שמעצמו נמצא הארון בצדו השני, כי כל מקום שצריך להמצא הארון – שם נמצא, ולא שייך כלפיו התנגדות הירדן וצורך כריתתו. "ונשא ארון את נושאי" היי' שהושטעה על נושאי הארון השפעת קדושה, והתעלו לדרגה נפלאה זו של דבקות, שגם כלמיהם לא חלה הגבלת מקום ונמצאו עם הארון כיחד בצידו השני של הירדן, לכן לא הוזכר נס זה בקרא אצל הירדן, משום שכך מציאות הארון תמיד, שבמקום שצריך נמצא.

שהיא דרך ישירה להתקרב אל השי"ת אעפ"י שעדיין לא תוקן טמטום לבנו, וכמפורש בגמ' עבודה זרה (י"ז) כמעשה דר"א בן דורדיא שזכה לתשובה ולדבקות עד שיצאה נשמתו בבכ"ו וכו' ויצאה בת קול ואמרה ר' אליעזר בן דורדיא מוזמן לחיי עה"ב. הוא זכה לזה ע"י בקשת רחמים כדאיתא שם. שאמר: "שמים בקשו עלי רחמים, ארץ וכו' אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו... חור ואמר אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכין וגעה בבכיה ומת". כלומר, הוא בא לידי ההכרה שהוא בעצמו צריך לבקש רחמים, ובה לוי תפלה אמיתית פנימית, עד כדי דמעות ועד כדי מסירת נפש. חידוש גדול למדנו בזה שאם נתעורר להתפלל באמת על ההתקרבות אליו ית', שיכטל כל טומאותינו וטמטום לבנו, ונגיע לידי זה ע"י התעוררות כי הננו עם השי"ת תמיד, וקרוב הוא אלינו, ורק אנו צריכים לבקשו באמת. נזכה לנחי' קפיצת הדרך רוחנית — מעל כל מחיצות הטמטום המעכבות — לדבקות בו באמת, וככל שנתייחד בזה יותר, נצליח יותר בעשייתו.

תוכן שתי הדרכים הוא: שבדרך הראשונה, שמצורף הגשם ג"כ לעבודתנו ע"י שאנו משתמשים בחיצוניות, צריך מלחמה תדירה לשבור ולדחות את הגשמיות. אבל הדרך השנייה, שהיא רוחנית גרידא, חותרת אל הפנימיות באופן ישיר.

אמרו חז"ל (ברכות לב): "מיום שחרב ביהמ"ק ננעלו שערי תפלה וכו' שערי דמעות לא ננעלו וכו' עיי"ש. הי' שבחינת שער סגור הוא טמטום הלב; שאחר חורבן ביהמ"ק נתעבה כ"כ עד שאי אפשר לבקעו ולהתקרב אל ה', כדאיתא בגמרא (סכת לא): "יודעים רשעים שדרכם שאולה אלא שחלב על כסלם, היינו שלבם טומטם כ"כ שאין הידיעה יכולה לשלוט על לבם ועל רצונותיהם. אבל בתפלה עמוקה עד כדי דמעות אפשר לבקוע את הטמטום ולסלק ולהתקרב אל ה'. שער זה לא ננעל מעולם.

ואחז"ל (ברכות ה): "דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזלים בהם — זו תפלה" הפירוש הוא שמדרגת התפלה היא ברומו של עולם, הי' שהוא מעל גבי חוקי העולם, שאין עולים ע"י תפלה בעלייה הדרגתית כבשאר דרכי העליה, אלא מתעלים בבת אחת וזוכים לטהרת הלב.

חיווק גדול גודש להתעורר ולהתפלל לסילוק הטומאה ולטמטום, והמתחזק בדרך זו ואי שיצליח, כי בדרך זו אין מעכב כלל.

דרך העקיפה של חיצוניות ודרך הישירה של תפלה

שני גדרים אלה יש גם אצל עבודת האדם, שיש דרך למלחמה ביצה"ר ע"י שלא לשמה, ע"י שאינו רוצה להיות שונה מהסביבה, ע"י ההרגל וכדומה, דרך זו מצריכה מלחמה תדירה לדחיית הרע, כי העליה היא בהדרגה, בדרך "סולם מוצב ארצה" וכו', ובדרך זו — שהיא דרך חיצונית — אנו נלחמים אבל בפנים אין אנו עוסקים באופן ישיר בדחייתו, אלא אנו מסלקים את המפריעים שהיצה"ר שם בדרכנו. למשל: הוא רוצה להפריע אותנו מלימוד תורה ע"י שטוען שצריך לדאוג ל"תכלית" ולשאוף לכבוד, ואנו משיבים לו שגם ע"י לימוד התורה נוכל לקבל משרה בבא הזמן ולזכות לכבוד וכדומה, וע"י זה משתתקות טענותיו והוא מניח אותנו ללמוד. במשך הזמן נגיע לאהבת תורה עזה, עד שטענותיו אינן מפריעות לנו יותר.

את השמוש ב"לא לשמה" אנו לומדים ממאבק יעקב אבינו עם עשיו. יעקב הכין את עצמו לדורון לתפילה ולמלחמה, כאשר היה צריך להפגש עם עשיו, (עיין רש"י וישלח לב, ח) ואיתא בזוה"ק וברמב"ן רמז לדורות באופני המלחמה בסט"א וביצה"ר. ענין הדורון לעשיו הוא גדר שוחד לשטן, שמשחד את השטן ע"י שלא לשמה בעשיית המצוה ועי"ז מסלק את התנגדותו. אבל הדרך השנייה היא דרך התפלה, דרך "קונה עולמו בשעה אחת",